

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XI.

Registered as second-class matter January 25, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. SOBOTA 27. APRILA (APRIL) 1918

STEV.—NUMBER 99.

Kampanja za trgovske mornarje pričela.

TRGOVSKI MORNARJI OPROŠČENI VOJAŠKE SLUŽBE.

Mornarji na trgovskih ladjah ravno tako važni kot vojniki na fronti.

Chicago, Ill. — Zvezni ladijski odbor je pričel v velikem obsegu kampanjo za mornarje, ki jih potrebuje za ameriško trgovsko mornarico. Lokalne naborne komisije v Illinoisu so dobile naročila, da sprostijo od vojaške službe vse civilne mornarje in mladeniče, ki so pri volji oditi na šolske ladje zveznega ladijskega odbora, da se pridružejo mornarjem.

Ladijski odbor išče mladeniče in starosti od 21 do 30. leta v državah okoli Velikih jezer, da se v tehničnih šolah v Chicagu izučijo za kurjače, oljarje in kotlovodje. Preden odidejo na šolske ladje v Boston.

Ti mladeniči so oproščeni vojaške službe, kakor hitro jih sprejme ladijski odbor, ali če se vkrtajo na šolske ladje.

W. M. Thompson, uradnik zveznega ladijskega odbora je dejal: "Stožbovanje na trgovskih ladjah je v sedanjem času ravnokotno vredno kot v armadi ali v strelskih jarkih."

V Illinoisu napravijo 395 namernih postaj za civilne mornarje, ki jih izvešča ladijski odbor.

Ladijski odbor želi, da se prijavijo tudi stari mornarji, ki imajo skujne na morju, da lahko služijo kot mornariški oficirji.

Združene države grade ogromno trgovsko brodogradnjo in za to brodogradnjo potrebujejo civilne mornarje. Na ladjah je povsod tujci, zato, poleg pa dobe mornarji iz mnogih parobrodskih družbah in vojni doklado.

MESTO VERNON OSTANE MOJRO.

Vernon, Ill. — Mestec Vernon se nahaja v okraju Lake in tik od ameriškega pasu okoli Fort Shebana. Nekateri oficirji in drugi člani odbora supervizorjev pisali, da se mesto ostane suho. Supervizorji so odglasovali, in 18 glasov je bilo oddanih, da mesto izda suho dovoljenje, 7 supervizorjev je glasovalo proti. Večina pravi, da so volilci odglasovali, da mesto ostane in vsled tega jih po obstoječih postavah ne morejo zapreti.

FUNTOV SLADKORJA DOVOLJENEGA VSAKI GOSPODARJI ZA VKUHANJE SADIJA.

Chicago, Ill. — Živilska uprava je odločila, da se vsaki gospodinjini pet in dvajset funtov sladkorja za vkuhanje sadja.

Robert Stevenson ml., predsednik sladkorne divizije v živilski upravi, pravi, da so dobili groce, ki tozadevna navodila. Določbe, ki stopijo v veljavo po prvem maju, niso tako stroge kot sedanje.

WASHINGTONSKI DRŽAVNI DELAVSKI SVET ODGLASOVANJE PROTI EKSPLOZIVNI PROTESTNI STRAJK.

Seattle, Wash. — Državni centralni delavski svet je odglasoval, da se proti prvemu maju 24 ur dolgojeto stavko, da tako demonstira proti obsodbi Thomasa Mooreja, ki je bil obsojen na vislice zaradi obtožbe radi bombnega napada na demonstracijo za vojno pripravljavanje v San Franciscu.

FRANČIJSKI ARETIRAN V WASHINGTONU KOT SOVRAŽENI INOZEMEC.

Washington, D. C. — Frederick Miller, župan v Michiganu, ki ima samo prvi državni papir, je bil v Washingtonu aretiran, ko je pričel v medijah diskutirati z zveznimi uradniki o drugem državljanemskem pravu. Stopil je na vlak in se odpravil domov. Straža ga je sprejela do meje.

Manifestacija na Dan svobode je bila ogromna.

SHODI DOBRO OBISKANI, NAVDUŠENJE POVSOD VELIKO.

Demonstrirale so nepregledne ljudske množice.

Washington, D. C. — Tretjega vojnega posojila je bilo do četrtka zvečer podpisano malo manj kot dve tretjini. Za pravo delo ostane še dober teden dni in v tem času mora ameriško ljudstvo podpisati posojilo svobode nad določeno vsoto, da bodo v Berlinu razumeli, da ne bo miru, dokler ne bodo poraženi centralni avtokratje.

Včeraj so se vršile povsod velike manifestacije in obhodi po mestih. Popoldne je bil praznik in ljudje so opravljali le bolj nujna dela. Vršili so se javni shodi, na katerih so govorniki tolmočili važnost tretjega posojila svobode in vzroke, zakaj so Združene države vstopile v vojno in kakšni so njeni vojni cilji. Navdušenje je bilo povsod veliko. Shodi so bili dobro obiskani in po ulicah so manifestirale nepregledne množice ameriškega ljudstva. Na shodih so bile sprejete resolucije, ki so izražale odločno voljo ameriškega ljudstva, da se strinja z vojnimi cilji, ki jih je objavil predsednik Wilson kot cilje Združenih držav v tem gigantnem boju med demokracijo in avtokracijo.

Do 24. aprila zvečer je bilo prodanih zadolžnic svobode za \$1.898.785.050. Po zveznih distriktih imamo do 24. aprila zvečer o prodanih in podpisovanju zadolžnic tretjega posojila svobode sledeče poročilo:

Distrikt	Subskripcije	Odat.
Minneapolis	\$113,096,150	107
St. Louis	136,176,800	104
Kansas City	110,224,100	84
Chicago	300,770,700	79
Dallas	54,934,250	60
San Francisco	144,736,850	68
Boston	154,542,400	61
Philadelphia	145,893,750	58
Cleveland	176,386,600	58
New York	468,279,850	52
Richmond	65,894,350	50
Atlanta	28,049,250	31

16 OSEB OBTOŽENIH RADI PRAGERJEVEGA LINČANJA.

Edwardsville, Ill. — Veleporota okraja Madison je dvignila obtožnico proti 16 osebam, ki so sodelovale pri linčanju Roberta P. Pragerja, nemškega podanika. Obtoženci se glasi na umor. Med obtoženci so štirije policaji.

Do sedaj so objavljena imena štirih policajev in petih civilistov. Imena drugih objavijo, ko bodo aretirani. Policaji so: Martin Futehek, Harry Stephens, John Tobniek in Fred Frost. Imena drugih obtožencev so sledeči: Joseph Riegel, čevljar, Wesley Beaver, hotelski sluga, Richard Dukes, rudar, William Brockmeier, rudar in Emil Elmore, rudar.

Po izpovedi prič sta bila Riegel in Beaver voditelja drhali, ki je linčala Pragerja. Izvedeli so tudi, da je bil Beaver nekakšni vodja pri nemirih v East St. Louisu. Bil je tam obtožen z drugimi voditelji nemirov, toda aretaciji se je odtegnil z begom.

ŽUPAN OBSOJEN NA PET DOLARJEV DENARNE GLOBE.

Anderson, Ind. — Mellet, župan v Andersonu, je bil obsojen na pet dolarjev denarne globe, ker je udaril občinskega svetovaleca Edwarda A. Smitha. Župan je trdil, da je nedolžen. Mestni pisar Essington in občinski svetovalec Smith sta pričala, da je župan udaril občinskega svetovaleca na občinski seji, ko sta se prepirala.

VRAME.

Danes deloma oblačno in hladno v Illinoisu; lahki severozapadni vetrovi. Solnični vzhod ob 5.53 a. m.; solnični zahod 7.43 p. m.

Parnik "St. Paul" se je prekucnil ob pomolu.

VLEKLI SO GA IZ DOKA NA ZASIDRALIŠČE.

Pripravljalna dela za izravnanje ladje v tiru.

Atlantska luka. — Veliki parnik "St. Paul", lastnina "Ameriške parobrodne družbe", se je prekucnil pri pomolu in potopil, ko so ga privezali k pomolu, da ga nalože z raznim blagom za Evropo. Ladja nosi 11,629 ton.

Ob času nezgode ni parnik imel svoje pare, ampak so ga vlekle vlačilne ladje iz doka, v katerem je bil, da so na njem izvršili nekatera popravila. Na ladji je bilo več sto delavcev od Drydock kompanije, da dovrše potrebno delo. Parnik leži zdaj na levi strani, v sredi štiri kakih deset čevljev iz vode, njegov rivec in zadnji del sta pod vodo.

Takoj je bilo dano znamenje, da se ladja nahaja v nevarnosti, ko so spoznali, da se ladja s hitreco nagiblje na levo stran. Trajalo je deset minut, preden se je ladja prekucnila. Sodijo, da je večina delavcev dospela na krov, preden se je parnik vlegel na stran.

Izkušeni mornarji pravijo, da je po njih sodbi glavni vzrok za nezgodo sledeč. Ladjo so vlekli na njeno zasidrališče k pomolu z vrvmi na suhem. Pomagale so vlačilne ladje, ki so samo rinitle, mesto da bi tudi vlekle. Ladja se je vsled tega nagnila in spodnja okna so bila odprta, skozi katere je vanjo vdira voda. To je povzročilo, da je ladja izgubila ravnovesje in se prekucnila. Nekateri pravijo, da je mogoče, da so bili odprti veliki ventili za morskovo vodo vsled pozabljenosti ali nalašč.

Takoj so izvršili vse potrebne priprave, da izravnao ladjo. Delo bo vzelo mogoče teden dni. Ko bo ladja zopet v pravi legi, bo lahko dognati, kaj je povzročilo, da se je prekucnila.

DEVETLETNI DEČEK OBTOŽEN UMORA.

Jersey City, N. J. — Devetletni Frank Muchelowski je obtožen, da je umoril 4-letnega Edwarda Choroskega. Ko so ga na policiji vprašali, zakaj je ubil malenčka, se je deček odrezal: "Ustrelil sem ga, ker mi je ukradel dve 'nikli'".

Očividci pravijo, da je deček tekel v hišo, ko sta se sprla radi "nik". Vrnil se je s puško in ukazal malenčku, naj drži roke kviško. Malenček ga je vbogal in Muchelowski je sprožil.

TIHOTAPEČ JE MOBIL PLACATI \$10,000 ODSKODNINE.

Denver, Colo. — Daniel Cronin se je prepričal, da je tihotapstvo z opojnimi pijačami precej draga reč. Dokler je bila država "mokra", je bil Cronin salunar. Po zmagi prohibicionistov se je pa Cronin pečal s tihotapstvom opojnih pijač in je bil radi tihotapstva parkrat kaznovan.

Neki Hansen se je napil žganja, ki ga je Cronin prodajal, dasiravno je bila uvedena prohibicija. Hansen je zbolel in umrl. Njegova soproga Della je proti Croninu uvedla tožbo za odškodnino, kajti država Colorado ima postavbo, da ima vsaka žena ali otrok pravico tožiti tihotapeč z opojnimi pijačami za odškodnino, če je imel soprogo ali oče vsled uživanja opojnih pijač škodo.

Te dni se je vršila obravnava proti Croninu in sodišče ga je obsodilo, da mora plačati mrs. Della Hansenovi deset tisoč dolarjev odškodnine, ki je zahtevala \$20,000.

STAVKA CESTNOZELEZNIŠKIH USLUŽBENCEV KONČANA.

Detroit, Mich. — Stavka cestno-železniških uslužbencev je končana. Uslužbenci so sklenili, da predložijo svoje zahteve razsodišču.

Debata o Overmanovi predlogi gre h koncu.

SENATOR OVERMAN JE PROTI SPREMEMBAM PREDLOGOM.

V opoziciji so večinoma republikanski senatorji.

Washington, D. C. — Debata o Overmanovi predlogi, ki pooblašča predsednika, da po potrebi preuredi in preosnuje vojne departmente in agencije, se bliža h koncu. Opozicionalci zahtevajo, da se meddržavna trgovska komisija in zvezni rezervni odbor izločita iz predloge. Senator Overman je že izjavil, da ne sprejme v svojo predlogo nobenega dodatnega ali spremembnega predloga, ker bi vsak tak predlog le popačil predlogo, da ne bi služila namenu, ki ga hoče doseči. Tudi predsednik Wilson se je izrazil, da se ne strinja z dodatnimi in spremembnimi predlogi, s katerimi silijo pozicionaleci na dan. To je povedal predsednik jasno v pismu na senatorja Overmana.

Senat je omejil čas za razpravo. Dvajset minut je dovoljenih za govore k spremembnim in dodatnim predlogom, 30 minut pa za govornike, ki govore k predlogi. Ta omejitev govorniškega časa dokazuje, da pride kmalu do glasovanja o predlogi.

Predloga bo sprejeta v eni ali drugi formi, ali vprašanje ostane odprto, če jo bo predsednik podpisal, ako bodo vanjo sprejeti predlogi, ki jih silijo opozicionaleci.

Senator Wadsworth iz New Yorka je stavil dodatni predlog, ki pooblašča predsednika ustanoviti eksekutivni biro za razvoj produkcije letal. Nekateri pravijo, da po sedanjih predlogih nima predsednik pravice ustanoviti nove eksekutivne biroje brez kongresnega dovoljenja, drugi pa menijo, če je predsednik pooblaščen, da reorganizira vojne departmente in agencije po potrebi da lahko izvrši vse, kar je potrebno, da vojna konča z zmago za Združene države.

Največ opozicionalcev proti predlogi je med republikanci.

IZREDNO TOFLO VREME FRED KALIFORNJSKIM POTRESOM.

San Francisco, Cal. — Pred zadnjim potresom, ki je obiskal južno Kalifornijo, je bilo opaziti izredno tofpo vreme kot pred potresom dne 18. aprila 1906, ki je spreminjal mesto San Francisco v razvaline.

V letu 1906 je bilo občutiti potresne sunke na daljavo 400 milj. V letu 1872 je potres obiskal okraj Ingo. V mestu Lone Pine je bilo izgubljenih 60 človeških življenj, škoda je pa bilo \$132,000.

5,000 ODSKODNINE ZA POŠKODBE.

La Fayette, Ind. — Gdš. Arline Opp in mrs. Kate Opp sta dobile težke poškodbe pred tremi leti, ko sta se peljali v avtomobilu prek tiražev Wabash železnice. Tožili sta železniško družbo za \$50,000 odškodnine. Sodišče je njima priznalo \$5,000.

BITKA Z BANDITI, DVA MRTVA.

Los Angeles, Cal. — Trije maskirani banditje so vstopili v salun Cadet Yarnija v Vernonu in ukazali navzočim gostom, da naj dvignejo roke kviško. Točaj William Griffin jih ni ubogal in neki bandit ga je ustrelil. Salunar, ki se je pogovarjal s Frederickom Harrisom, je dobil kroglo skozi prsi, naka je Harris obstrelil bandita.

POŽAR UNIČIL TOVARNO.

Wilkesbarre, Pa. — Ogenj je uničil tovarno tvrdke Fréthaway Brothers v Parsonu, Pa. Škoda je \$500,000. Tvrduka je izdelovala vojne potrebščine.

Angleži izvojevali velik uspeh v Pikardiji.

V Flandriji so se nekoliko umaknili.

Izgube Nemcev so velike, mrtlič leže v kupih.

London, 26. aprila. — Sinoči sta divjali dve veliki bitki na zapadnem bojišču — ena v Flandriji, južno od Ypresa in druga v Pikardiji blizu Amiensa. V Pikardiji so Haigove čete izvojevale velik uspeh; ustavile so prodiranje Nemcev pred Amiensom in obenem iztrgale sovražniku najvažnejšo pridobitev večerajšnjega dne z reokupacijo Villers-Bretonneuxa. Ta postojanka, ki se nahaja devet milj vzhodno od Amiensa, je zopet v rokah Angležev, ki so obenem ujeli 600 Nemcev in ovojnjili večji del ozemlja na obeh straneh vsa.

Na francoskem delu fronte so Nemci še v Hangardu. Tam so se tudi vršili siloviti napadi in protinapadi, ampak sovražnik ni bil v stanju prodreti v francoške obrambne točke zapadno od Hangarda. V tem okolju se boje ameriške čete skupno s Francozi. Nemške izgube v bitki za Hangard so bile tako velike, da so večeraj popoldne prenehali s napadi v gostih masah in se osvojili na bojevanje v raztegnjenih formacijah.

V Flandriji so Nemci izvršili večeraj večjo vrsto ljutih napadov na sedem milj dolgi fronti na severni strani armentierske zagozde pod Ypresom, kjer se nahaja gora Kemmel, najvišji hrib za mesinskimi hribi. Marial Haig pravi v svojem sinočnjem poročilu, da so angleške čete na tej fronti prepustile sovražniku nekatere postojanke, ki so jih imele pred večerajšnjo bitko. Pri večerajšnjem napadu na goro Kemmel so Nemci pognali v boj šest divizij ali 72,000 mož na sedem milj dolgi črti. Angleži in Nemci so imeli v boju "tenke" ali oklopne vozove, česar ni bilo doslej v tej vojni.

Zadnje angleško uradno poročilo se glasi:

"Sovražnik je ves dan napadal francoške in angleške pozicije severno od Bailloula in vzhodno od Wysehaeta in vršilo se je ljuto bojevanje na vsi fronti, posebno v okolici Dranoutra (tri in pol milje severovzhodno od Bailloula), Kemmela in Vierstraata. V teku napadov in protinapadov so bile zavezniki čete primorane umakniti se iz postojank, ki so jih imele pred bitko. Boji se nadaljujejo. — Angleški letalec so danes vrgli pet in pol tone bomb na Estaires, Armentieres, Roulers in na železniške postaje v Courtrai in Thourout. — Na fronti južno od Somme so angleške in avstralske čete s uspešnimi napadi reokupirale Villers-Bretonneux in okolice, kar so bili večeraj vzeli Nemci. Naše čete so raztegnile svojo bojno črto do naših starih pozicij in ujele 600 mož. Večerajnji sovražni napad na tej fronti je bil izvršen s štirimi divizijami; namen sovražnika je bil, kakor so izpovedali ujetniki v Cachy in Foulloy, toda njegov načrt je izpodletel na vsi črti. O grozno število nemških mrtličev, ki so jih našle čete v reokupiranih pozicijah, pričjujejo o velikih izgubah sovražnika."

Francosko uradno poročilo: "V okolju Hangarda in na obeh bregovih reke Avre je bila večeraj velika topniška bitka, toda infanterijskih bojev ni bilo. Nemški napad v Regneville, vovevriško okrožje, je bil odbit. Vrgli smo sovražnika nazaj in ujeli nočnega vozača."

Berlin iz London, 26. aprila. — Nemški vojni stan poroča: "Na flandrijski fronti se je izjalovil močan francoski protinapad na viliho Vleugtheek. Južno od Somme je naša infanterija napadla angleške in francoške čete blizu Villers-Bretonneuxa; naše čete so prodrele skozi sovražno gnezdo strojnih pušk s pomočjo oklopnih vozov. Na tej fronti smo okupirali tudi postojanko Hangard-Santerre, za katero se že dalj časa vrši ljuta tekma. Na zapadnem bregu Avre smo napredovali do hribov severozapadno od Castella. Ves dan je sovražnik ponavljal silovite protinapade s rezervami, ki so se na razbili z večjimi izgubami. Bojevanje se še nadaljuje. Ujeli smo več kakor 3000 mož in vplenili štiri topove ter več strojnih pušk."

Nemci so izgubili 19 cropanov. London, 26. aprila. — Uradno poročajo, da so angleški letalec večeraj zbili na tla dva nemška cropana, francoski letalec pa sedemnajst. Valed megienega dne so morali letalec leteti zelo nizko. Angleži so izgubili dva letalca. Francozi so vrgli 5000 kilogramov dinamita na važne železniške postaje v Pikardiji, ki so v nemških rokah.

Ameriški avijatik Raoul Luberger iz Connecticuta je v torek zabil osmumajski nemški cropan. Drugi ameriški letalec, lajtnant Paul F. Bear iz Mobila, Ala., je vrgel na tla peti sovražni cropan.

Vse izgube angleških topov nadomeščene. London, 26. aprila. — Winston Spencer Churchill, angleški minister municije, je izjavil večeraj v parlamentu, da je angleška armada na zapadni fronti izgubila v teku sedanjega nemške ofenzive blizu 1000 topov, okrog 4000 do 5000 strojnih pušk in zalogo municije, kolikor jo proizvajajo angleške tovarne od anega do treh tednov. Vse te izgube so več kot nadomeščene. Armada je dobila dvakrat toliko novih topov kolikor so jih vzeli Nemci in enkrat toliko strojnih pušk in streliva kot znašajo izgube. Dalje je dejal Churchill, da Anglija lahko postavi za vsak izgubljen "tenk" drugega in boljšega na bojišče.

Finančni tajnik Worthington Evans je dejal v zbornici, da je angleško municijsko ministarstvo "največje industrijalno podjetje na svetu". Poseduje in operira 160 tovarn, v katerih je uposlenih 196,000 delavcev in delavk. V teh tovarnah je vložena ljudskega denarja 250 milijard dolarjev. Zdal proizvajajo v enem tednu več cropanov kot so jih vse leto 1914.

Ameriška mornarska pehota v boju na zapadni fronti. Washington, 26. aprila. — Glavni stan mornarske pehote je večeraj objavil seznam izgub, ki jih ima ameriška mornarska pehota na zapadni fronti. Podrobnosti in kraj boji niso omenjeni v uradnem poročilu in do danes se sploh ni vedelo, da opravlja mornarska pehota aktivno službo na bojni črti smatralo se je namreč, da ta pehota posluje le kot zadnja straža.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izbaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri meseca; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri meseca.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Marec 30—18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem časovno potekla naročnina. Pomnite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAJZERJEVA KRIVDA DOKAZANA JASNO KOT BELI DAN.

Če je še kdo do sedaj dvomil o krivdi kajzerjeve vlade, tega so morali spreobrniti spomini kneza Lichnowskega, bivšega nemškega poslanika v Londonu, da je sedaj prepričan o krivdi kajzerjeve Nemčije, da je zanelila in izzvala svetovno vojno. Princ Lichnowskemu se ne more očitati, da ni patriotičen Nemec in da mu niso interesi Nemčije pri srcu. Lichnowsky je bil več let na zaupnem mestu in užival zaupanje nemške vlade, kajti na tako mesto ni postavila nemška vlada človeka, ki ni imel njegovega zaupanja. Lichnowsky se je trudil skozi več let, da odpravi napete razmere med Veliko Britanijo in Nemčijo in vsvari med obema državama boljši sporazum. Njegovi spomini nam povedo, da je izposloval zelo vgodno trgovsko pogodbo za Nemčijo, toda iz Berlina je dobil ukaz, da je ne sme podpisati.

Pruski junckerji in kajzer niso hrepeneli po miru, kajti njih cilj je bilo svetovno gospodarstvo. Če pa kdo stremi po svetovnem gospodarstvu, ne dela za mir, ampak se pripravlja za vojno. Ko je pripravljen, udari po tistih, ki so nepripravljeni, ker so verjeli njegovim besedam o miru. To je odločilo pri kajzerjevi vladi, da je prepovedala knezu Lichnowskemu, svojemu poslaniku v Londonu, podpisati dokument, ki bi ugodil tla med obema državama.

Kajzer in junckerji so se zanašali na svojo armado. Skozi štirideset let so v Nemčiji učili otroke v šoli, da je kajzer nekakšen človek in pol, ki je skoraj enak Bogu. In ko so dečki odrasli, so morali k vojakom in tam zopet niso drugega slišali kot kajzer, kajzer in kajzer. Mladenci so prišli od vojakov in v cerkvi pri pridigi so slišali ravno isto pesem od župnikov in kaplanov o kajzerju, ki so jim jo peli častniki pri vojaki.

Tako so kajzer in junckerji vzgojili armado in prepričani so bili, da se z njo lahko navali na ves svet, ker jim ostane armada zvesta in pojde, kamor ji ukažejo. Zato kajzerju in junckerjem ni bilo nič za ohranitev miru, in hrepeneli so po vojni.

Spomine kneza Lichnowskega, ki so bili pisani za njegovo družino, so vtihotapili prek meje na Dansko, kjer so jih obelodali. Tako smo izvedeli v Ameriki in z njo ves svet, da so zakrivali sedanjo katastrofo kajzer in junckerji. To resnico odkrivajo spomini bivšega nemškega poslanika v Londonu. Spomini govore vsemu svetu:

Da je sir Edward Grey, britski minister za zunanje zadeve, delal vedno za mir.

Da je dobil princ Lichnowsky navodila iz Berlina, da dela le za lokaliziranje spora. Če bi se to zgodilo, bi bilo Nemčiji in črnozolti monarhiji dovoljeno, da ukazujejo Srbiji, Rusiji in Franciji. Kedar bi bile te države podvržene, bi se Nemčija in Avstro-Ogrska navalili na Veliko Britanijo ali vsako drugo državo, ki bi ne pritrjevala ukazom iz Berlina.

Da so povedali Lichnowskemu v nemškem ministertvu za zunanje zadeve, ko se je vrnil v Berlin, da bi vojna vseeno izbruhnila kasneje, zato je boljše, da udarijo sedaj, dokler Rusija ni pripravljena.

Knez Lichnowsky sam analizira vzroke za vojno takole:

Mi (čitaj nemška vlada) smo podžigali grofa Berchtolda, da napade Srbijo.

Mi smo odklonili britske predloge za pogajanje, dasiravno je Srbija pod britskim in ruskim pritiskom sprejela skoraj ultimatum... in grof Berchtold se je že skoraj hotel zadovoljiti s srbskim odgovorom.

Dne 20. julija, ko je hotel grof Berchtold odnehati, smo mi, ki zunaj Avstrije nismo bili napadeni, odgovorili na rusko slučajno mobilizacijo z ultimatom v Petersburg, dasiravno je car dal svojo besedo, da ne bo marširal en sam mož, dokler trajajo pogajanja— tako smo nalašč uničili možnost na miren sporazum.

Te besede princa Lichnowskega so tako jasne, da se

ne dajo zaviti. Pokazujejo nam, da je hotel avstrijski minister zunanjih zadev že odnehati, ali v Berlinu so mu rekli, da ne sme. Avstrijski grof je seveda ubogal, ker je prišel ukaz iz Berlina. Nemčija je na to poslala še ultimatum Rusiji, da je bila vojna neizogibna.

Tako je knez Lichnowsky potrdil obširnejše in z boljšimi dokazi besede in obdolžitve, ki jih je svoječasno izgovoril nemški socialist dr. Liebknecht, katerega so poslali nemški vojaški sodniki poslali v ječo, da ima zamašena usta.

In kdo naj vpričo takim dokazom verjame še kaj kajzerju in pruskim junckerjem, kadar delajo obljube? Knez Lichnowsky ni socialist, on pripada k vladajočim nemških krogom. Zapisal je svoje spomine, da svet izve, kje je iskati krivce za sedanjo svetovno vojno. Njegovi dokazi so neprecenljive vrednosti za ves demokratičen svet, ker potrjuje, da se ne more z Nemčijo sklepati miru, dokler v nji odločajo kajzer in junckerji. V interesu miru, demokracije in človečanstva mora biti nemška avtokracija poražena.

DOPISI.

Sheboygan, Wis. — Par slovenskih listov, ki so si nadeli to nečastno nalogo, da propagirajo za nedemokratično združenje Jugoslovanov med ameriškimi Slovenci na programu krfske deklaracije, je prineslo pred kratkim u radno izjavo, ki si jo je izposlovala neka tukajšnja, dosedaj v slovenski ameriški javnosti nepoznana malenkost, ki slika na ime A. Starich, z namenom, da dokaže svetu, da ni on takšen lažnik, za kakoršnega se ga slika in kakoršen kljub temu ostane še v nadalje, če ne prekliče gotovih poročil, ki jih je dal v javnost.

Mi nimamo proti tej izjavi kot taki ničesar; kar je v tej izjavi za nas najzanimivejše je to, da so v nji dokumentirali svojo lastno laž, s katero so se preje toliko grozili.

Največja otročarija od strani Staricha pa je, če misli s to izjavo dokazati javnosti, da je on edino pravi resnicoljub. V svoji politični ignoranci bi rad dosegel ta namen, da bi E. Kristana prikazal v javnosti za lažnika, ker je slednji na sebi izvrševalnega odpora S. R. Z. rekel, da so skušali tukajšnji nasprotniki Slovenskega republičanskega združenja prepričati shod.

Staričevo nerodnost vprašamo, ali je kdo očitil direktno vam kot osebi, da ste bili v omenjenem uradu in ali se vam je zdelo potrebno, da ste za svojo osebo iskali omenjeno izjavo?

Slovenec (ne Avstrijec, pod katerim imenom nas vi poznate in kakor nas nazivata po angleških listih) imamo resničen pregovor, ki pravi: "Če stopiš mačku na rep, zamijavka." Zakaj ne pozovete milwanške "Slovenije" na odgovor, ker vas je ponovno imenovala lažnikom, ako je vam to ime tako sporno? Zakaj ne daste odgovora zadnjemu dopisniku v "Prosveti", ki je tako zelo popuhtil v nekatere neprijetne stvari? Mi vemo, zakaj se dolgujete odgovor in tudi vi veste.

Če bi se stvar dotične izjave tikala samo naše ožje naselbine, potem ne bi od naše strani pisali najmanjšega komentarja, kajti tukajšnjemu slovenskemu občinstvu zadostuje, če vidi podpis A. Staricha, ki ima pri naših rojakih toliko priljubljenosti in veljave, kot kuhinjski ščurek v mesni juhi. Ker pa se hoče v splošni ameriški javnosti namenoma škodovati na ugledu odlični osebi v naših vrstah in to od navadnega pustoloveca, smo primorani, da se odzovemo. Prvič moramo poudariti, da je Kristan, ki smo ga porvali na naš shod za S. R. Z., posneje poročal na seji le to, kar se mu je tu opravljeno in brez pretravanja pojasnilo o razmerah v sheboyganaki naselbini, o našem delovanju ter o šikanah naših malokštevilnih nasprotnikov pri S. R. Z. Mi ne moremo trditi drugega kot to, da je pozneje podal govornik na seji natančno poročilo, kakoršnega smo mu dali mi po raznih izjavah in govorih naših nasprotnikov, ki so jih širili v tukajšnje javnost, kar se je potem splošno govorilo. Ako so bile vse te govorice le neumne grožnje s prikritimi nameni, tedaj to ni niti najmanj naša krivda, najmanj pa še Kristana.

Mi smo doživeli celo vrsto raznih napadov in nesramnih intrig, ki so jih izvrševali naši nasprotniki proti nam. Iz vseh teh groženj in mahinacij smo potem lahko popolnoma logično sklepali in jim tudi verjeli, da so poku-

šali svojo srečo v raznih uradih in v teh mislih je nas utrjevala še njihova lastna strankarska infamnost, kakršna so zmogli ljudje najnižje vrste. Kolikokrat smo morali ishati, da nam bodo "zaštapsali" shod in da nas bodo vse pozapril. Po naselbini se je širila govorica v obliki grožnje, da bodo vsakega, ki bo prišel v dvorano kjer se bo vršil shod, aretirali in zaprli. Nešteto takih oslarij se je bobnalo v javnost s namenom, da se vsaj na ta način nekaj vpliva na ljudstvo, da nam iz strahu ne bo sledilo. Tudi gospod Trost sam je rekel v cerkveni kleti, da naj se Kristanu v obraz pove, da on nima pravice govoriti, kadar pride v Sheboygan. Mi smo vse te budalosti pomilovalno ignorirali ter pustili njihova otročarije iti prosto pot.

Ker so tukajšnji, sicer po številu in duhu majhni ljudje pri S. R. Z., videli, da vlada vedno večje zanimanje za Slovensko, republičansko združenje, so se pričeli od prvega začetka posluževati raznovrstnih intrig in laži, da nam bi prepričali naše započeto delo. Prav dobro jim je v to sliki terorizem. Tam, kjer so imeli moč, so jo tudi porabili, kar jim pa navsezadnje vendar ni uspelo, ker na srečo tudi v Sheboyganu ljudje niso odvisni od mešarskih služb. Naša vrla pevka društva so kljub vsem zaprekam nastopila na našem shodu z velikim uspehom, kljub vsem zaprekam, ki so jih stavili gotovi ljudje; o tem je bilo natančneje že poročano v tem listu. Pevska društva pa so za svoj nastop žela od občinstva veliko zahvalo in priznanje, med tem, ko so naši kraljevski propagatorji v župnišnih točilih krokodilске solze, ker so jim spodleteli vsi njihovi načrti.

Ker so že naprej slutili, da jim bodo spodleteli vsi njihovi načrti, so poskusili še eno sredstvo: Učili so se ves teden na pamet vprašanja, nekatera naravnost izivalno nesramna, s katerimi so potem priromali na shod z namenom, da nam naredo še ne drugega vsaj zdražbo. Vaakdo je lahko opazil, da nihče teh ljudi ni stavil vprašanja iz lastne inicijative, temveč je le ponavljal, kot papiga, naučene besede. Posebno na vелеmožnemu Stariču se je to opazilo. To je bil način, po katerem so mislili prištati Slovence narodne zveze, da opravljajo "narodno" delo. Nam tudi to ni napravilo niti najmanjša škoda, pač pa mislimo, da se je porabilo precej luči na njihove stroške za razjasnenje pojmov med tukajšnjimi rojaki.

Ker je mr. Starich prišel po nalogu od gotove strani prvi s svojimi intrigami, se mu je zdelo, da mora biti tudi zadnji. Mož, ki je bil dosedaj pravi tip popolnega ignoranta na polju slovenskega političnega in kulturnega življenja in ki je dosedaj opravljal le razna mešarska dela, je napravil ob tej priliki še to umazanost, da je šel k tukajšnjemu listu "Sheboygan Press" in tam nalagal uredništvo, da naša resolucija sploh ni bila sprejeta, ki izjavlja med drugim opravičenost te vojne za zmagajo demokracije in soglasanja Slovencev z Wilsonovo vojno politiko na program njegovih izjav. Takega človeka, ki je zmogel takih nizkih dejanj ki bi lahko najobčutnejše škodovala sheboyganakim Slovencev, imajo za načelnika pri podružnici Slovenske narodne zveze. Lahko je ponosna "Clevelandska Amerika", da ima za svoje prišaste ljudi, ki na tako "poštrvalen" način opravljajo narodno

delo. Še par desetev takih ljudi se naj postavi v vodilne vrste pri Slovenski narodni zvezi, potem pa mi prav nič ne dvomimo, da bo naš narod kmalo "rešen"; če že ne ves narod, prav gotovo pa ameriški Slovenci.

Nam slučajno ni prišla v roke tista številka clevelandске tetke, ki jo nosi mr. Starich po sheboyganških salunih, prečrtano z modernim svinčnikom in jo ponosno kaže navzočim. Kaj bi rad s tem dosegel, mi ne vemo. Najbrže je to zopet en lep dokazilni dokument njegove ignorance in nerodnosti njegovega učitelja.

Kolkor nam je znano, bi rada C. A., da bi se listi spustili v polemiko z našim Staričem. Mislimo, da se polemiziranje s tako osebo ne bo lotil noben ugleden list, najmanj pa "Prosveta", ker bi to pomenilo nositi vodo v morje. Čudno se nam tudi zdi, da želi C. A. polemike s Prosveto, medtem ko pravi Starich, ako ne bo mogel zapreti nas tukaj, (koga, tega ne omeni) bo pa "zaštapsal" dnevnik-Prosveto. Kaj porečejo na tako "pretresujoče" grožnje pri "Prosveti", je njihova stvar. (Dali bi za dve maži, da bi mu Bog dodelll pravi um in pravo pamet, če bi kaj pomagalo; ker pa menda take stvari prav nič ne pomagajo, naj se kar veseli v svojih sanjah, če se pri tem počuti srečnega. Op. ured.) Mi pa prav "uljudno" prosimo tega "jugoslovanskega policaja", da nas pusti še vsaj toliko časa na svobodi, da popisamo in eventualno po možnosti še kupimo liberty bonde, ker se zanimamo tudi za to stvar, ki pa patrijotom Staričevega kalibra ne dela niti najmanjših preglavje.

Boj s takimi nasprotniki, ki nimajo do sebe nobenega spoštovanja in ki so zmogli v svoji omejenosti blatiti in črniti narod do akrajnosti, je zelo neprijetna zadeva, prvič, ker se človeku za "malo" zdi vsako pečanje s takimi ljudmi, in drugič, ker se takile, duševno tako malenkostni ljudje potem domišljajo, da so res nekaj. No, nekaj so že in ko bi jih enkrat srečala pamet, bi jih bilo tega "nečaj" aram, da bi se prav gotovo izselili med nepeznane ljudi, kjer bi skrili svojo bivšo umazano nago. Take ljudi vsajga tisto česopisje, ki vedno hinavsko povdaja potrebo miru in sloge, pri tem pa daje potuho in zavetje takim neznačajnejšem. S tem si po naselbinah, kjer osebno poznajo take ljudi, ne delajo za list prav nikakega ugleda, pač pa ravno nasprotno.

Da bodo ljudje vedeli, kako veliko je navdušenje za jugoslovansko monarhijo pod vodstvom Stariča v naši naselbini, povemo, da je bilo na zadnji njihovi seji navzočih z odborom vred šestnajst ljudi, ki so v imenu naše naselbine volili zastopnika na clevelandski zbor.

Slovensko republičansko združenje stoji tu trdno in nevstraheno, ker vemo, da je na naši strani pravica in narod.

Člani S. R. Z.

Forest City, Pa. — Dogodki, ki se odigravajo v Evropi in tudi po drugih delih sveta, pretresajo zemeljsko oblo. V vsem človeštvu nekaj kipi in vre, nekaj, kar sili v vedno večje močjo na dan. Ljudstvo po vsem širnem svetu zahteva kontrolo nad svojo usodo. Pričelo je misliti o vzrokih, ki so povzročili vse to silno grozo in pri tem spoznava, da se ta fe vzroke le tedaj odpraviti, če bo ljudstvo samo gospodar svoje usode. Mase ljudstva so prišle do spoznanja, da so gorja in posledice sedanje vojne največ krive avstrijska in nemška avtokracija s svojim modernim razvitim militarizmom.

Ideja demokracije dobiva med ljudstvom vedno več tal. Monarhistično avtokratične vlade s svojimi carji, kajzerji in kralji so že od nekajd bile gorje za človeštvo. Dokler se ne istrigajo vladni vaje-ti iz rok takim faktorjem, bo vedno ogrožena demokracija in svetovni mir, nasprotno pa bo evetelo najhujšnje polje za razvijanje militarizma in reakcije.

Vse to vedo tudi ameriški Slovenci, združeni v Slovenskem republičanskem združenju, ki postaja vedno močnejša organizacija. Dolžnost ameriških Slovencev je, da bi po vseh naselbinah organizirali lokalne organizacije ter z vsemi možni sodelovali za program S. R. Z. Naš cilj je jugoslovanska federativna republika, ki bo istrigala naše kraje izpod krempljev

avstrijske avtokracije in jih osvobodila tudi od vseh drugih imperialističnih sil, ki stremo po nadvladi naših krajev. Svobodno kulturno in gospodarsko razvijanje je mogoče le v državni formi, kot jo zahteva Slovensko republičansko združenje. To je forma, ki daje enake pravice vsem jugoslovanskim narodom brez vsakega zapostavljanja. Tega se ne more reči, če dobi Jugoslavija monarhistično državno formo, kajti ta vedno protežira gotovo kličo ali narod. Slovenci se hočejo otresti habsburških verig, toda zato ne zahtevajo, da jih uklene v svoje varstvo kaka druga dinastija.

Ker je še precej Slovencev, ki niso popolnoma na jasnem glede programa in delovanja Slovenskega republičanskega združenja, priredi tukajšnja lokalna organizacija S. R. Z. velik javen shod.

Ki se bo vršil v ponedeljek, dne 6. maja, ob 7. zvečer v dvorani Be-rough Building. Govornik na tem shodu bo Ebin Kristan iz Chicago, ki si je pri delu za to organizacijo pridobil že veliko zaslug ter za napredek slovenskega delavstva.

Slovenci in Slovenke, udeležite se tega shoda vsi, ki vam kolikaj dopuščajo prilike, da na ta način dokažemo, da nam je mnogo lažje, če na osvobojenju našega naroda ter da smo pripravljeni delovati in boriti se za principe demokracije. Vsi ljubitelji svobode brez razlike verskega in političnega prepričanja so dobrodošli.

Zato pa vsi v bojne vrste Slovenskega republičanskega združenja.

Jos. Pavšek.

OBRAVNAVA PROTI INDIJSKIM ZABOTNIKOM KONČANA.

San Francisco, Cal. — Porotniki so spoznali krivim devet in dvajset obtožencev, ki so bili obtoženi, da so hoteli vprizoriti revolucije v Indiji in kršiti nevtralnost Združenih držav.

Nekrivim je bil spoznan edino John F. Craig, predsednik Craig Shipbuilding kompanije v Long Beachu, Cal.

Nemškim obtožencem ni bilo dovoljeno poročstvo. Indijski obtoženci so morali položiti po \$25,000 poročstva. Za druge obtožence je sodišče določilo različno poročstvo. Obsodba bo proglašena v tork.

BRODOVNA KORPORACIJA ZGRADI 3,000 HIŠ.

Philadelphia, Pa. — Brodovna korporacija ne bo več prevzemala hiš za delavce. Admiral Bowles je podal izjavo, da korporacija potrebuje še 3,000 hiš za svoje delavce. Toda korporacija sklene v kratkem pogodbo s privatnimi podjetniki, da hitro zgradi te hiše.

NOVA UŽITNA RIBA V PACIFIKU.

San Francisco, Cal. — Na tukajšnji trg je prišla nova riba, ki je poznana med ribiči kot polnovka globoke volč. Riba je zelo okusna, vendar pa nima značnega okusa makrele in sardine.

ZADNJE VESTI.

HRIB KEMMEL IZGUBLJEN.

London, 26. aprila. — General Delma Radcliffe, glavni ravnatelj vojaških operacij v vojnem stanju, je sporočil danes popolnoma, da so Nemci pri napadu na severni fronti zasedli hrib Kemmel.

AMERIŠKI RANJENCI VOJAKI DOSPEDI V OPORIŠČNO BOLNIŠNICO.

Paris 26. aprila. — Ameriški vojaki, ki so bili ranjeni v sedmih veliki bitki, so pričeli prihajati v čadje. Ranjenih in bolnih je 128 ameriških vojakov. Dospeli so v bolnišnico 25. in pripadajo k enotam, ki se bore ob strani francoskih in britskih čet.

V PETROGRADU PRIMANJKUJE ŽIVEŽ.

London, 26. aprila. — Zavrjevo, predsednik petrogradskega sovjeta, je poslal breztlačno brujavko osem provincam, v katerih pridejajo žito, da pošljejo žito v Petrograd. Vred poljske in Finski so mišali poročje, in izkazmentje lahko kuptjo le toliko živil, da zadostujejo za 24 ur.

VELIKA VAS ROMAN

Francoski spisatelj EDGAR MONTEIL
Prevoditelj F. K.

"Toda če zapro Alberta!"
"Potem je še vedno čas, da se premislino; pokazajmo torej!"
"Taki govori njegove žene so pomirili Monestrela nekoliko, ali znova se ga je otelo obžalovanje in kes, kadar je zagledal Chanata, ki je hodil zopet črno oblečen in z belo ovratnico po ulicah ter izžival kakor preje."
"He, he, gospod Monestrel," se je norčeval. "Prenaglili ste se, moj sorodnik je bil važno več vreden, ko pa Galtier."
"Razburjenje republikancev je raslo."
"Ne bode prej konec, dokler ne izženemo te krokarje iz dežele," je rekel Allard. "Črnihi so nesreča Francije."
"Vsak trenutek je raste nemir. Med kmeti je pričelo vreti, in bati se je bilo treba, če bo še daljša časa tako, da pride do izgrediv in nasilja."
"Toda k sreči je napravil 14. december vsemu strahu konec. Vsa Francija se je oddahnila in republikanci v Royboni so izstrelili svoje puške v zrak."
"Albert, Albert, rešen si," se je veselila Luceja, kakor bi bil prišel iz zapora.
"Sedaj pa so izginili Chanatovi, Slepičevi in drugi reakcionarci s pozorišča ter ostali dolgo, dolgo aktriti."
"Monestrel je prišel h Galtieru, da določi z njim dan poroke. Toda Alberta ni dobil doma, ta je šel takoj, ko je izvedel imenovanje novega prefekta, v Grenoblu."
"Ko se je vrnil čez teden, je rekel gospej Michalovi: "Odprete lahko zopet klubove prostora."
"Potem je pa pustil poklicati poljskega čuvaja."
"Odpuščen si ste," mu je rekel, "tu je vaš od prefekta podpisani odpust."
"Toda — zakaj?" vpraša čuvaj začuden in strmi v listino.
"Vmešavali ste se v stvari, ki niso vašega posla. Deliti ste časopise, letake in tako dalje..."
"O, gospod Galtier, to sem delal le, da nisem izgubil svoje službe."
"In aurovosti, s katerimi ste obkladali republikance? Ali je bilo to tudi iz strahu, da izgubite službo? Ne, z vami nočem imeti nič več opravka. Odstavljam vas. Vidite torej, da se s takim neatesanim vedenjem nič ne pridobi."
"Toda gospod Galtier, ali nima gospod župan...?"
"Župan sem jaz," odvrne Galtier.
"Poljski čuvaj hiti k Chanatu."
"Gospod Chanat, ali je res, da niste več župan?"
"Kake neumnosti pa govoriš?"
"Gospod Galtier me je odstavljen in pravi, da je on župan."
"Kaj naj pomeni ta nesramnost? V Royboni sem jaz župan in nihče drugi! Čakaj, tepcu hočem pokvariti šal!"
"Šel je ves divji h Galtieru."
"Zdi se mi, da se hočete krasti s mojim dostojanstvom," reče.
"Ali ne berete uradnega časopisa?" vpraša Galtier. "Govoril sem z novim prefektom in ta je brzojavil v Pariz, tu imate odgovor."
"Galtier pokaže Chanatu uradni časopis, v katerem je stalo Chanatovo odstavljenje in Galtierovo imenovanje županom."
"Ne da bi odgovoril in brez pozdrava se Chanat obrne in odide."
"Doma ga je še čakal poljski čuvaj."
"Poslušaj," mu je rekel, "teci k občinskim svetnikom in jim reci, naj se snidejo v eni uri, radi neke važne stvari v mestni hiši. Pa ne omeji nič kar ti je govoril Galtier."
"Uro potem je bilo zbranih dovolj občinskih mož, da so lahko zborovali."
"Gospoda moja, poklical sem vas k nujni stvari, ker morajo pripravljene biti vsi, ki so bonapartističnega mnenja, da so lahko vsak trenutek odstavljeni. Jaz sem na to pripravljen, zato vam predlažem račune, pregledajte jih in dajte mi odvezo."
"Občinski svetniki se niso upali ugovarjati županu, ki je bil vrhutega še bogat bankir, sicer pa niso dvomili, da so računali v najlepšem redu."
"Chanat je narekoval zapisnikarju priznanje o njegovem poslovanju in je pristavil temu še zahvalo o njegovem poštenem uradnem delovanju."
"Datum pustite lahko prazen," reče Chanat zapisnikarju, "izpolnil ga bom že sam."
"Ko so občinski svetniki zapustili mestno hišo, so izvedeli, da je Chanat odstavljen."
"To je pa šudno, zakaj nas je poklical k sebi?" so se ispraševali.
"Roybenenčanje so hiteli začudeni h Galtieru."
"Ali je res, da ste sedaj vi naš župan?"
"Da, res, v uradnem časopisu stoji moje imenovanje."
"To nas veseli, to je lepo!" so se veselili ljudje.
"Republikanci so se oddahnili, da so bili prosti Chanata in posebno njegovi dolžniki so hvalili nebo, da ni stal več na čelu občine."
"Pa si le postal naš župan," mu vzklikne Crillon z veseljem naproti, "vidiš, da se je naše prerokovanje izpolnilo!"
"Visokoočastiti gospod župan, moje čestitke..." pravi Ana in naredi globok poklon.
"Albert, ali je res, da si župan?" vzklikne Luceja, ki je ravno prišla k Ani.
"Da, srce moje."

"O, to je lepo, sedaj si glava občini! Poslušaj, z županskim pasom se moraš prvi meni pokazati."
"Ti ljubo dete...!"
"Če ti smem svetovati, Albert," pravi Crillon, "preglej natančno uradne knjige."
"Da, to bom in sicer še tembolj, ker se govori, da si je dal spisati stari lisjak zahvalo, že ko je bil odstavljen."
"Tako je."
"Prihodnjega dne je šel Galtier v mestno hišo, pregledoval je ves dan knjige in druge spise. V knjigi, v kateri so bili vpisani sklepi, je našel dva velika madeža, kakor da bi bilo črnilo polito po njih. Enega po nekem računu, drugega po zadnjem vzklicu."
"Ne verujem, da bi se zložilo slučajno, zdi se mi tem bolj, da je polil gospod Chanat to nalašč," pravi pisar Galtieru.
"Zadnji sklep je datiran za osemindvajset ur preje."
"Datiral ga je sam prejšnji župan," odgovori pisar.
"Povabite za jutri vse svetovalce h glavni seji, nihče izmed gospodov naj ne manjka."
"Ko so bili občinski možje zbrani, pove jim Galtier, da je Chanat zadnji sklep datiral sam za dva dni preje in predlagal, naj se razveljavi a protiskleptom."
"Občinski svetniki, ki so bili po večini bonapartisti, so odklonili predlog."
"Opozarjam vas," pravi Galtier, "da se nahaja v knjigah mnogo nepravilnosti. Ali hočete te pokriti? Manjka denarja — ali ga hočete nadomestiti? Ene knjige je omadeževana s črnilom. Ti madeži niso prišli po nesreči notri, storjeni so namenoma — ali hočete prevzeti odgovornost na se?"
"Jaz ne prevzajem nikake odgovornosti," pravi neki republikanski svetovalec.
"Drugi so omahovali."
"Če se nahajajo nepravilnosti..."
"In če bi jih morali celo poravnati..."
"Iz blagajne manjka vsota sedem tisoč tristo dvajset frankov," nadaljuje Galtier, "v knjigah ni nikjer izkaza o uporabi te svote. Ali morete dati mogoče vi, gospodje, pojasnilo?"
"Svetovalci se pogledajo začuden. Zaupali so popolnoma Chanatu, pustili so ga delati, kar je hotel, nikdar jim ni prišel kak sum, da bi mogel tako bogat mož zakriniti napake, ali da bi celo razpolagal z večjimi vsotami, ne da bi pustil preje glasovati in se ravnal po sklepu seje."
"Vtem letu nismo dovolili nikdar svote v tej višini. — Ne vemo nič o vporabi tega denarja," so odgovorjali svetovalci.
"Potem, gospoda moja, je najboljšje, da vprašamo prejšnjega župana za pojasnilo," pravi Galtier. "Gotovo da dovoljno pojasnilo."
"Chanat je bil obveščeni in je takoj prišel."
"Gospod Chanat," reče Galtier, "občinski svet vas prosi pojasnila. V eni knjigi sta dva madeža, ki sta še popolnoma sveža, toda nista tako gosta, da bi se ne videlo, da je zadnji sklep predatiran, da je v enem prejšnjih sklepov zaračunajena svota sedem tisoč tristo in dvajset frankov, med tem ko občinski svetovalci o tem nič ne vedo."
"Občinski svet je potrdil moje poslovanje in mi izrekel svojo zahvalo."
"Da, toda ta sklep je bil storjen, ko niste bili več župan, ko niste imeli več pravice sklicati občinskih mož, predsedovati in zapisnik podpisati; zato ste naredili datum za dva dni preje. Toda vrnilo se na onih sedem tisoč tristo dvajset frankov..."
"To svoto sem vzel iz občinske blagajne, da sem delal z njo propagando za vlado," pravi Chanat.
"Ah, to je bil torej denar, katerega ste tako razpil, ko ste kupovali glasove! Toda pozabili ste, da je bila to vaša zasebna stvar, občinski svet ni imel namena, obremeniti občino s to vsoto." Svetovalci priznajo Galtieru.
"Menim, da ste radi tega edini?" vpraša Galtier. "Da, da, da," se je slišalo.
"Moram vas opozoriti, gospod Chanat, da je moja dolžnost, da naznanim to gospodu prefektu. Vpeljana bo preiskava, in pri tej znajo priti še druge stvari na dan — kar bi bilo vam gotovo neprijetno. Svetujem vam torej, da storite najbolje, če vrnete občini takoj vsoto, katero ste ji vzeli protizakonito."
"Chanat pomislil nekoliko, potem pa pravi: "Vrnem denar."
"Prinesite ga takoj, kajti izgotoviti moram potočilo na prefekta še danes."
"Chanat je divje pogledal svetovalce, ki so bili nekda njegovi prijatelji.
"Podleži, lopovi!" je mrmljal, "štel bi si v čast, da so dali denar za volitve, če bi zmagali. Razen tega nam bi povrnila vse vlada; veliko plačilo so mi obljubovali Pariški komitajeniki in sedaj plačati moram denar iz svojega žepa. Ti njevredni republikanci."
"Odpri je svojo slavno blagajno in vzel iz nje zahtevano vsoto."
"Mora biti," je zlihoval. "To imam od republike! Nesramna vlada! Če bi imeli cesarstvo, dali bi mi denar iz cesarjeve privatne blagajne, ne pustili bi plačevati meni!"
"Spravi je denar v šep in zapustil pisarno. Na hodniku sreča Emo.
"Poslušaj," ji reče, "odpri okna v salonu, igraj citre in poj zravem."
"Ema strmi začudena v svojega očeta.
"Pojdi igraj," ji zapove, "ljudje naj mislijo, da smo zadovoljni in veseli."
"Ah oče, saj vendar žalujemo."
"Potem igraj kako pogrebnično," odvrne on in zapusti hišo.
Na županstvo prišel, vrže denar na mizo.

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Benad Trebizak.

(Nadaljevanje.)

"Naj živi mnoga leta, naj bo med nami srečna kraljica Margereta!" je znova zagrmelo po veliki vojni dvorani, toda ob praznem hčerinem pogledu je molčal. Bi videl mlado hčer melniškega Slavobora, Ljudmilo... In ti ji — vsak vreskrla mir, nikdar drug kakor ti, vtila devica... In njena duša ga čaka že skoro tri sto let... Žrtev, katero bi morala darovati, je tako majhna, da se ne more niti žrtve imenovati... Ostani Dragomira, ne boj se tega imena, odvzemi ž njega prokletstvo, nadomesti ljudstvu, kateremu boš vladala, kar je ona zakrivila nad našimi predniki... ostani — prosim te za vse — Dragomira, odloži tuje ime, katero so ti dali v tajini in s katerim so te pričeli nazivati, ko si komaj dopela v domovino... Naj spoštovanje do ene Dragomire poravnava krivdo druge... In duša tvoje prababice odleti kot bela golobica v nebo... in božji blagoslov se razlije nad tvojo glavo, v tvoje srce v največji meri, vsak tvoj korak, katerega storiš, vsako tvoj besedo, katero spregovoriš, vsak gibljaj tvoje roke bodo blagoslavljeni... Z Bogom, častita devica..."

Premislova glava je bila sklonjena proti tlom, med množicami je vladala grobna tišina.
"In ta sveži venec s svetovalecavaškega doba na Stohovu naj te spominja starodavnega prerokovanja v češkem narodu za vse tvoje življenje, če bo še tudi davno... davno ovenel..."
Premislova glava se je še vedno sklanjala na prsi, in med množicami je le vedno vladala tišina.
"Bodem in ostanem, dobri stariček, Dragomira, in svetnica Ljudmila mi bo vzgled za vse dni."
"Starček je objel nevestine noge z obema rokama in jih poljubljal kar najhvalečnejše je mogel."
"Nevesta danskega kralja si je ovila dobov venec okoli roke, prikimala starec v slovo, in nato se je ves sprevod pomikal dalje, toda vedno še s tako počasnim, obotavljivo korakom..."
"K državnih cest, koder so bili, so se zgrinjali ljudje iz vseh vasij po okolici, povsod so odkrivali glave, povsod klicali za knežjo hčerjo "z Bogom", in kjer so za to izvedeli, so trgali cvetice, kjer so je mogli, in z njimi skoro zasipali ceste, od vseh strani so zvonili zvonovi, da se je stresel zrak po celi češki deželi, pred samimi in mesti so stali starčine, pričakujoči svatovskega spreveda, da bi tudi želeli mladi knežji vse sreče iz najglobkejšega dna svojih duš, pričakovali so jih tudi zbori devic v snežni... blažili jih z venci na glavi, in ni moglo biti ganjlivejšega prizora, kakor ko so starec in starke stali poleg ceste s sklenjenimi rokami in z ihtedim glasom klicali za sprevedom: "Bodi srečna, zdrava... Bog te blagoslovi!"

Ko so se vrnili v svoja bivališča, je bilo vsem tako tesno, kakor če se človek loči od najdražje duše na veke... Nekateri zaradi megla v očeh niso niti videli, kako obteko je imela, ali se je smešljala, ali se niso njene oči solzile.
"Srečen mora biti kralj, kateremu bude soproga... Blaženo mora biti ljudstvo, kateremu bude kraljica... Saj o tem kmalu kaj izvem... Če Bog da, moro tako nove dočakati. Samo da bi ji tam ugajalo. Od nekdanj so že pravili, da je tam v poletju kakor pri nav v jeseni... da se tam solnee komaj pokaže in takoj zopet akrije... In večkrat ga baje ni videti več tednov skupaj... Bode se ji tožilo..."

Najim nevestan se toži, če so od doma le preko reke, če jih odpeljejo le nekoliko ur daleč... In neenkrat se jim je tožilo do smrti... Tako kvilileki plenkinih... Tada sem bil še mlad... O njeni krasi se je govorilo več milij let... In ko si jo je ple-

mic vzel, so jo prišlo ogledovati cele množice. Toda meni ni ugajala... Bila je sicer, kakor bi je naslikal, toda oči so ji zardevale in lepa lica bledela... V Kviličih je mirno, žalostno življenje. Le gozdovi sume na vseh straneh in vetrovi pihljajo po dolini, in drugače je vasica popolnoma zablajena."
"In lepa plenkina!"
"Leto in dan ni živel v kvilicem dvoru... Do smrti se ji je tožilo po kraju, od koder je bila videti po češki deželi mnogo in mnogo milj naokoli... Njen rajni dvorec stoji na višini, pred katero se modri vrh nad vrhom, katerimi se po zelenih lokah v reka nalik raztopljenemu snegu... Iz dvorca, ki je bil njeno vo domovje, se je videlo samo nebo... In zato se ji je tožilo... Stari vsčan todi mimo svatovki ki sprevod vojvodske hčere preko češki meji, in ko je bila vsem bolj v živez spominu vsa krasna danke družine vojvodove in klički gospodov, spremljajo Draguško na poti iz domovine, je za nekaj trenutkov umolknila."
"Med poslušaleci, ki so se nahajali tudi iz sosednih hihi, si nihče ni upal niti dihati..."
"In z višine, kjer se je rodi plenkina, je do Kvilič kakor ri ure. Lahko je obiskala do kadar se ji je le poljubilo... vsak čas sta jo obiskovala roditelja... In vendar ni nič pomagalo... Toda dežela, v katero, kčila knežja hči, je oddaljena nas na stotine milj... Čelo pa si mora med potom neenkrat počiti, in zgodi se, da ne pride do svojega cilja, ampak prej... do Stohova... do Stohova se Draguško ne tožilo, da se privali novega časa, da dočaka mnogo let... ali ste, kaj storimo? — Je tako le bek večer, na nebu je pu zvezd, vsled bleska se človek ne more ozreti v nje... Pomimo nekoliko!"
"Svatovski sprevod je bil z kje na meji; toda težko je pot dati, koliko ustnic se je tedaj Češkem odpiralo k najgorkejšemu spominu na knežjo hčer, koliko rok je bilo sklenjenih vročih prošnjah za vse dobro mlado nevesto!"
"Kamor odhaja taka hči, tako spremljajo nevesto, mora brezdvomno mora priti pod krilo, ko bi njeno novo domovje — sreča, blagor in blagoslov."
"In iz Češkega so razum Draguške Premislove mogoče samo eno tako spremljali v daljino, toda mnogo let pozneje..."

IV.

Kralj Valdemar je nekda sem vsak dan odjezdil na morskobregove, poiskal je veselje in PROSVETA Mrs. Koskalkjer je bila sipina najvišja, gledal se nepremično v daljavo tako precej časa stal, ne da bi zgani, dokler se mu niso od trudile in zopet obstale na drugi, katere poledli so bili tudi v ti na širno morje, če ne opan belkastih jader, ki se s pitje trostje bližajo obrežju."
"Da bi se jim bila pripetila sreča!"
"Valdemarovo obličje se je tem vprašanju zakrilo z najljubšim oblakom, in mlada plenkina se nehoté omahnila na prsi."
"Saj je skoro vedno brez tra... Nebo je že kaka dva dnna nenavadno jasno..."
"Lahko tudi na suhem..."
"Valdemar je govoril s tem glasom."
"Nemogoče svitli gospod. Tako sijajnega in ob enem to viteškega spremstva dansko ljudstvo ni še nikdar poslalo po meje... Kjer je gospod Strange, je ravno kakor bi bil hangelj Mihael!"
(Dalje prihodnjil.)

Vabilo na veselico.
— katero priredi —
SOC. KLUB ŠTEV. S. J. S. E. V. OOREMAUER, PA.
V PROSLAVO MEDNARODNEGA PRAVNIKA
Prvega maja.

Veselica se bo vrtila v Slov. Isob. Domu na Franklin Boro, dan 1. maja, t. l.
Začetek točno ob 7 uri zvečer.
Vabljeni so vsi, ki se zavedajo, kaj pomeni ta dan za delavstvo, je njih delovni svet, da se veselice s svojimi prijatelji in tovarišji polnočertvo odloča. Za primerno program bo skrbel odbor.
Vsi na proslavo prvega majskega ključa
OBORO!